

Opetushallituksen asiantuntijalausunto: Osaamisunioni, perustaitoja koskeva toimintasuunnitelma ja STEM-aineiden opetusta koskeva strateginen suunnitelma

Opetushallitus suhtautuu myönteisesti Euroopan komission tiedonantoon Osaamisunioni, Perustaitoja koskeva toimintasuunnitelma ja STEM-aineiden opetusta koskeva strateginen suunnitelma liittyvään opetus- ja kulttuuriministeriön perusmuistiossa (EU/504/2025-OKM-2, 25.6.2025) kuvattuun Suomen kantaan.

Elämäntaitojen kehittäminen vankan osaamisperustan avulla ja perustaitojen toimintasuunnitelma

Osaamisperustan luomisessa keskeistä on taata kaikille Euroopan kansalaisille korkealaatuinen koulutus ja perustaidot, joihin esityksessä luetaan myös digitaaliset perus- ja kansalaistaidot sekä työelämätaidot. Perustaitojen määrittelyä on tarpeen kehittää edelleen: mitä tarkoitetaan digitaalisilla perus- ja kansalaistaidoilla ja mitä perustaitoihin sisällytetään. Yleensä perustaidoilla tarkoitetaan luku- ja kirjoitustaitoja sekä matemaattisia taitoja, mutta käsitettä on syytä laajentaa myös digitaalisten ja elämäntaitoihin liittyvän osaamisen avulla. Kansalaistaitojen lisääminen perustaitojen kokonaisuuteen on myös kannatettavaa, mutta edellyttää määrittelyä.

Suomessa Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet 2014 antavat edelleen vankan perustan perustaitojen opetukselle. Osaamisen perustaa rakentavat osaltaan myös Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet ja Esiopetuksen opetussuunnitelman perusteet. Perusopetuksen oppiaineiden – äidinkieli ja kirjallisuus sekä matematiikka – lisäksi perustaitoja opitaan osana kaikkien oppiaineiden opetusta, sillä lukemisen, kirjoittamisen ja matemaattisen ajattelun taitoja sovelletaan laajalti kaikissa perusopetuksen oppiaineissa. Äidinkieli ja kirjallisuus oppiaineen oppimäärä suomi/ruotsi

Tiia Hintsa

Opetusneuvos

Opetushallitus

17.9.2025

OPH-5635-2025

toisena kielenä ja kirjallisuus tarjoaa maahanmuuttotilaisille oppilaille mahdollisuuden koulun opetuskielen oppimiseen. Lisäksi tuen uudistuksen yhteydessä yhtenä tukimuotona on tullut mukaan opetuskielen tukiopetus, joka osaltaan täydentää perustaitojen oppimisen tukea.

Perustaitojen oppimista tukevat myös opetussuunnitelman perusteissa kuvatut laaja-alaisen osaamisen alueet. Erityisesti monikulutaidon kehittäminen eri oppiaineiden opetuksessa ottaa huomioon sen, että jokaisessa oppiaineessa opetellaan sen tiedonalan omaa kielenkäyttöä, lukutaitoa ja tekstien tuottamista. Monilukutaidon käsite yhdistää erilaiset lukutaidot kirjoitettujen tekstien lukutaidoista matemaattiseen lukutaitoon ja visuaaliseen lukutaitoon. Siihen sisältyy sekä kulttuurinen että kriittinen lukutaito. Monilukutaito edistää osaltaan myös kansalaisuutta, vuorovaikutusta ja yhdenvertaisuutta, mahdollistaen täysivaltaisen osallistumisen yhteiskuntaan. Monilukutaidon kehittymistä tuetaan erityisesti kielitietoisien opetuksen avulla (ks. esim.

<https://www.oph.fi/fi/oppimateriaali/monilukutaitoa-kielitietoisesti-eri-oppiaineissa-tietoa-ja-tyotapoja>).

Perustaitojen toimintasuunnitelma ehdotetaan tuettavaksi perustaitojen tukijärjestelmän pilotoinnilla,

jossa keskitytään varhaiseen puuttumiseen ja yksilölliseen tukeen, jotta jokainen lapsi saavuttaa riittävät perustaidot. Toimenpiteisiin kuuluvat muun muassa varhaiset tunnistamismekanismit, säännöllinen seuranta, yksilöllinen arviointi ja tukiopetus. Lisäksi tiedonannon mukaan parannetaan opettajien koulutusta ja vahvistetaan koulujen sekä yhteisöjen välistä yhteistyötä. Vanhempia tuetaan ohjelmilla, jotka edistävät lasten oppimista, ja perustaitojen soveltamista harjoitellaan eri sidosryhmien yhteistyönä.

Lisäksi komissio esittää tiedonannossaan, että perustaitojen opetusta ja oppimista vahvistetaan edistämällä koulujen välistä yhteistyötä ja hyödyntämällä innovatiivisia lähestymistapoja, kuten tekoälyä yksilöllisten oppimispolkujen suunnittelussa. Lukutaito on keskeinen, sillä se tukee muita perustaitoja.

Perustaitojen eli luku- ja kirjoitustaitojen ja matemaattisten taitojen opetuksen vahvistamiseksi on perusopetukseen opetusta ohjaavaan tuntijakoon lisätty 1.8.2025 alkaen kaksi vuosiviikkotuntia äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineeseen ja yksi vuosiviikkotunti matematiikkaan. Tunteja lisättiin vuosiluokille 1–2 (matematiikka sekä äidinkieli ja kirjallisuus) ja 3–6 (äidinkieli ja kirjallisuus). Opetussuunnitelman perusteisiin ei lisätty tavoitteita tai sisältöjä, jolloin käytössä on enemmän aikaa asioiden syvempään oppimiseen. Äidinkielen ja kirjallisuuden sekä matematiikan vähimmäistuntimäärää lisäämällä tuetaan samalla oppimista kaikissa muissakin oppiaineissa. Luku- ja kirjoitustaitojen kehittyminen on tärkeää kaiken oppimisen ja kielitietoisien opetuksen kannalta.

Digitaalisten taitojen lisääminen perustaidoiksi on hyvä ja oikea kannanotto Suomelta. Suomessa aikuisväestö on jo EU-maiden vertailussa huippua digitaalisen osaamisen näkökulmasta, joten erityisesti lasten ja nuorten digitaalisiin taitoihin tulee panostaa. Digitaaliset taidot tulisivat nähdä myös oppimisen välineenä ja digitaalisia taitoja tulee kehittää jatkumona läpi koulutusjärjestelmän. Perustaitojen toimintasuunnitelmassa ja perustaitojen tukijärjestelmän pilotoinnissa on luotava ajantasainen digitaalisten perustaitojen mittaamisjärjestelmä. Pohdittava on, mitä tarkoitetaan digitaalisilla koulutaidoilla (digitaalisia perustaitoja?) seuraavassa kohdassa:

*Komissio tukee tiedonannon mukaan näitä toimia muun muassa Erasmus+ -ohjelman kautta, laatimalla varhaiskasvatuksen opetussuunnitelmien kehittämisen suuntaviivat sekä laatimalla suuntaviivat **digitaalisten koulutaitojen** arviointiin. Lisäksi*

*komission tiedonannon mukaan pilotoidaan Eurooppalaiset koulut
- allianssit.*

Tekoälyn osalta emme Suomessa saisi jättäytyä vain käyttäjien asemaan, vaan olisi myös innovoitava kaikkea sitä mihin tekoälyä voidaan käyttää (liikenne, prosessit, logistiikka, ihmisten käyttäytyminen jne.) ja kuinka tekoäly esimerkiksi rakennetaan.

Opetuksen vaatimustason ylläpitämiseksi opetussuunnitelman perusteiden lisäksi tarvittaisiin ns. maamerkkisuorituksia, joiden avulla opettajat voisivat kalibroida omaa arviointiosaamistaan. Tällaista materiaalia tarvittaisiin erityisesti äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineen eri oppimäärien opetuksen tueksi, mutta myös eri tiedonalojen lukutaidon ja digitaalisten taitojen osaamisen arvioinnin tueksi. Arviointia on jo tarkennettu ja tuettu laatimalla arviointikriteerejä perusopetuksen 6. vuosiluokan lukuvuosiarvioinnin ja päättöarvioinnin tueksi, mutta niiden rinnalle tarvittaisiin myös esimerkkisuorituksia.

Opettajan työn tueksi tarvitaan myös ajantasaista ja saavutettavaa oppimateriaalia. Nykytilanteessa oppimateriaalia on opettajilla käytössä vaihtelevasti, mikä asettaa myös oppilaan eriarvoiseen asemaan (ks. Kustannusyhdistyksen selvitys oppimateriaalihankinnoista <https://kustantajat.fi/oppimateriaalit/kuntien-oppimateriaalipanostus>).

Perustaitojen tukeminen liittyy laajasti ajatellen sivistykselliseen huoltovarmuuteen. Riittävät ja vankat perustaidot lisäävät yhteiskunnan vakautta ja tukevat demokratiaa. Kriittisen ajattelun ja tiedon arvioinnin taitojen kehittäminen on yhtä tärkeämpää. Kielellisen moninaisuuden vaaliminen ja kieltenopiskelun tukeminen lisäävät kulttuurista ymmärrystä ja kielellistä huoltovarmuutta (ks. <https://www.kieliverkosto.fi/fi/journals/kieli-koulutus-ja-yhteiskunta-maaliskuu-2025/kielellinen-huoltovarmuus-haastaa-yleissivistavan-kielikoulutuksen>)

Lukutaito ja EU literacy coalition –hanke – Lukutaito-ohjelma ja Kansallinen lukutaitostrategia 2030

Vuonna 2021 julkaistu (OPH) lukutaitostrategian visio – Suomi maailman monilukutaitoisin maa 2030 – tavoittelee yhteiskuntaa, jossa lukutaidon merkitys tunnustetaan laajasti kaikilla aloilla ja jokainen saa tukea ja vahvistusta omalle lukutaidolleen läpi elämän. Kansallisen lukutaitostrategian kolme suuntaviivaa ovat 1) Luodaan ja vahvistetaan lukutaitotyön rakenteita 2) Vahvistetaan monilukutaito-osaamista ja 3) Innostetaan lukemaan ja monipuolistetaan lukutaitoa.

Kansallisessa lukutaitostrategiassa lukutaitoa käsitellään monilukutaidon käsitteen avulla. Tekstien lukeminen ja tuottaminen edellyttää monilukutaitoa eli taitoa lukea, ymmärtää ja tulkita sekä kirjoittaa ja tuottaa monimuotoisia tekstejä erilaisissa ympäristöissä ja erilaisin välinein.

Lukutaito-ohjelma on edistänyt kaksikielisesti kansallisen lukutaitostrategian toimeenpanoa sekä sen seuranta keskimäärin 1 000 000 euron määrärahalla vuodessa mm. seuraavin toimin:

- Kansallisen Lukutaitoverkoston (isoimmat lukutaitotoimijat 3. sektorilta mm. Lukukeskus, ÄOL sekä virastoja mm. KAVI ja KARVI, AVI kirjastotoimi) koordinaatio on tukenut monialaista ja moniammatillista lukutaitoyhteistyötä.
- Lukutaito-ohjelma on tukenut äidinkielen opetuksen lisätuntien toimeenpanoa sekä tuen uudistusta lukutaidon osalta (Lukeva koulu).
- Varhaiskasvatukseen, peruskouluun ja toiselle asteelle sekä kuntiin suunnatut Lukeva-osaohjelmat (Lukeva varhaiskasvatus, Lukeva koulu ja Lukeva kunta) ovat tukeneet eri-ikäisten lukutaitoa, siten oppimistulosten ja perustaitojen paranemista.

Lukutaito-ohjelman vuoden 2025 pääteemoja ovat seuraavat: kehittyvät lukijat: erilaiset lukemisen esteet tai haasteet, lisätuntien ja tuen uudistuksen tuki, monikielisyys, lukemisen tukivälineet ja saavutettavuus.

Tiia Hintsa

Opetusneuvos

Opetushallitus

17.9.2025

OPH-5635-2025

Lukeva koulu – ja Lukeva varhaiskasvatus -ohjelmissa julkaistiin vuonna 2024 Niilo Mäki instituutin kehittämät lukutaitotyön kartoitus- ja kehittämistyökalut. Niillä yksikkö tai koulu saa tilannekuvan lukutaitoa tukevasta toimintakulttuurista (mm. lukutaidon tuki, tiedonalojen yhteistyö, tekstien lukeminen ja kirjoittaminen, kirjastoyhteistyö), jossa havainnollistuu selkeät vahvuudet ja toisaalta kehittämisen paikat. Työkalun tulosten mukaisesti voidaan asettaa tavoitteet ja myös seurata niitä graafisesti vuosittain. Yleistyessään työkalut antavat anonyymiä kansallista seurantatietoa lukutaidon edistämisen tarpeista ja toisaalta lukutaitotoimien vaikuttavuudesta varhaiskasvatuksessa ja perusopetuksessa.

Valtionavustukset ovat sitouttaneet uusia kuntia ja organisaatiota pitkäjänteisten lukutaitorakenteiden luomiseen lukutaidon polarisaation ehkäisemiseksi ja yhdenvertaisuuden vahvistamiseksi. Syksyllä 2025 Lukeva kunta -ohjelmassa on 37 aktiivista valtionavustushanketta kunnista. Lukeva kunta -ohjelman tavoitteena on mahdollistaa kuntiin systemaattinen lukutaidon edistämissuunnitelma paikallisten tarpeiden pohjalta sekä eri palvelualueiden suunnitelmallinen yhteistyö. Lukutaito ei ole vain koulujen vastuulla.

Lukutaitostrategian toimeenpanon tilannekatsaus ja vaikuttavuustutkimus ovat parhaillaan tekeillä, ja tavoitteena on strategian päivitys vuosille 2027–2030.

Tähän mennessä havaitut katvealueet lukutaitotyössä ja tulevaisuuden tehostamisen tarve:

- Lukutaito osana sosiaali- ja terveyspalveluja, lukutaidon yhteyden hyvinvointiin (esim. perhekeskukset, neuvolat, nuorisotyö)
- Monikielisyys ja monenlaiset lukijat – oman äidinkielen luku- ja kirjoitustaito, S2/R2-lukutaitotyö, selkokirjallisuus, lukemisen apuvälineet ja -tuki
- Kriittinen digitaalinen lukutaito demokratia- ja kansalaistaidoissa – pehmeän turvallisuuden ja tulevaisuususkon rakentaminen.

Vaikuttavuuden turvaamiseksi Lukutaito-ohjelman pysyvä resursointi ja selkeät vastuualueet ja toimenpiteet vuosille 2027–2030 ovat välttämättömiä. Nykyinen resurssi strategian toimeenpanoon on riittämätön. Lukutaito-ohjelman työn liittäminen osaksi EU literacy coalition -toimintaa on Opetushallituksen näkemyksen mukaan kannatettavaa.

LUMATE- aineiden opetusta koskeva strateginen suunnitelma ja STEM-aineiden opetusta koskeva strateginen suunnitelma

Opetushallitus yhtyy muistion kantaan siitä, että vahva teknillinen ja luonnontieteellinen osaamispohja on kriittistä elinkeinoelämän uudistumisessa, erityisesti tieteen ja teknologian murroskohdissa sekä nykyisessä, nopeasti kehittyvässä ja monimutkaistuvassa kansainvälisessä kilpailuasetelmassa. Tätä näkemystä olisi syytä laajentaa vielä ottamalla mukaan kestävyysmurroksen toteuttamisen näkökulman.

Komission tiedonannon esille nostamat teemat: Heikkenevät oppimistulokset, opettajapula (yleisesti: kiinnostus LUMA-aineiden opiskeluun ylemmillä koulutusasteilla vähenee) ja sosioekonomisen taustan vaikutus oppimistuloksiin ovat tunnistettu myös Suomessa vuonna 2021 julkaistussa LUMA(TE)-strategia 2030:ssä (ks. [LUMA\(TE\)-strategia ja -toimenpidesuunnitelma](#)). Strategiaa täydennettiin toimenpidesuunnitelmalla 2023. Strategia sisältää viisi päätavoitetta:

- sujuva arki ja toimiva yhteiskunta
- LUMA-osaaminen läpäisee yhteiskunnan toiminnot
- varhaiskasvatus ja opetus eri asteilla on laadukasta
- LUMA-alojen opiskelu on kiinnostavaa
- viestintä LUMA-osaamisesta ja sen tuomista mahdollisuuksista lisääntyy.

Kaikki nämä tavoitteet ovat hyvin linjassa komission tiedonannon kanssa. Kansallinen strategia ja toimeenpanosuunnitelma tosin tarkastelevat LUMA-aineita hieman laajemmin koko yhteiskuntaan vaikuttavina ja toimenpiteet ovat konkreettisempi kuin komission tiedonannossa.

Suomen strategian avaa mahdollisuuksia Komission tiedonannon LUMA(TE)-aineiden opetusta koskevassa strategisessa suunnitelmassa:

1. Toimintamallien pilotointi ja jakaminen.

Suomi voi toimia mallimaana LUMA-osaamisen kehittämisessä. LUMA(TE) strategian konkreettiset toimenpiteet (esim. opettajien täydennyskoulutus, LUMA-verkosto) tarjoavat testattuja malleja, joita voi skaalata EU-tasolle.

2. Tutkimusperustainen kehittäminen

Suomen strategia nojaa vahvasti tutkimukseen ja näyttöön perustuvaan kehittämiseen. Tämä tukee EU:n tavoitetta evidenssipohjaisesta politiikasta ja voi tarjota dataa ja arviointimenetelmiä EU:n seurantaan.

3. Koulutuksen läpileikkaavuus

Suomen strategia kattaa koko koulutusjärjestelmän varhaiskasvatuksesta korkeakouluhin. Tämä tukee EU:n tavoitetta elinikäisestä oppimisesta ja osaamisen jatkuvasta kehittämisestä.

4. Yhdenvertaisuus ja saavutettavuus

Strategiassa painotetaan alueellista tasa-arvoa ja saavutettavuutta, mikä tukee EU:n pyrkimystä sosiaaliseen inklusioon ja osaamisen jakautumiseen kaikissa jäsenvaltioissa.

5. Kansainvälinen yhteistyö

Suomen LUMA(TE)-strategia kannustaa kansainväliseen verkostoitumiseen ja yhteistyöhön. Tämä tukee EU:n tavoitetta rajat ylittävästä osaamisen liikkuvuudesta ja yhteisistä kehittämishankkeista.

6. Digitaalisuus ja teknologinen osaaminen

Strategiassa korostetaan digitaalisia oppimisympäristöjä ja teknologian hyödyntämistä, mikä tukee EU:n digitalisaatiotavoitteita ja osaamisen modernisointia.

Suomen LUMA(TE)-strategian toimenpidesuunnitelman valmistelun yhteydessä nousi esiin tarve korostaa selvemmin LUMA-asiayhteydessä myös tekniikan koulutusta ja aloja. Toimenpidesuunnitelmassa päädyttiin sen vuoksi käyttämään LUMATE-lyhennettä, joka sopii erityisen hyvin työelämän aloihin, toisen asteen koulutusaloihin ja korkeakoulutuksen aloihin viitattaessa ja vastaa tarkemmin kansainvälistä STEM-lyhennettä.

Tarvitaan laadukasta opettajankoulutusta sekä opettajien systemaattista tiedekasvatuksen täydennyskoulutusta varhaiskasvatuksesta III asteelle, jotta innovatiiviset opetusmenetelmät toteutuvat. LUMA-aineiden innovatiivisiin opetusmenetelmiin kuuluvat erityisesti tutkiva oppiminen ja ongelmaperustainen oppiminen. Oppijakeskeisenä menetelmänä tutkiva oppiminen edellyttää riittävää ja ajantasaista opetusvälineistöä sekä turvallisia opetustiloja (tai oppimisympäristöjä).

STEM-aineiden opetusta koskeva asiakirjan suunnitelma painottuu opiskelijoihin, vaikka myös mainintoja LUMA-opetussuunnitelmista kaikilla koulutusaloilla löytyy. Kiinnostus LUMA-aineisiin rakennetaan kuitenkin jo varhaiskasvatuksessa. LUMA-taidot kuuluvat osaksi perustaitoja ja ne kasvattavat kansalaisia tutkitun ja vertaisarvioidun tiedon käyttäjiksi. Varhaisilla taidoilla ja myönteisellä suhtautumisella on positiivinen merkitys myös myöhemmille opinnoille. Tästä syystä myös varhaiskasvatuksen opettajien koulutuksessa tulisikin vahvistaa LUMA-aineiden pedagogisia sisältöjä / tiedekasvatusta, kuten opettajankoulutuksessakin.

Koko yhteiskunnan lahjakkuuspotentialiaali tulee ottaa käyttöön. Meidän tulee taata yhdenvertaiset mahdollisuudet ja riittävät valmiudet LUMA-osaamisen kehitykseen iästä, sosiaalisesta ja kulttuurisesta taustasta, sukupuolesta tai kielestä riippumatta – ei siis pelkästään tyttöjen ja naisten.

Jotta tässä onnistutaan, tulee kiinnittää huomiota opettajien minäpystyvyyteen, vahvistaa LUMA-aineiden opettajankoulutuksen veto ja pitovoimaa, ja kehittää näin sen laatua. Tulee tukea tiedeviestintää, purkaa

ennakkoluuloja ja asenteita myönteisten esikuvien avulla tavoittaen monipuolisesti erilaisia kohderyhmiä. Tulee myös vahvistaa riittävä LUMA-lähtötaso oppijoille, jotta osaaminen ruokkisi motivaatiota ja motivaatio edelleen osaamista. Lisäksi tulee huomioida opetuksen ja tuen resurssit siten, että perustaitojen hallinta voidaan varmistaa kaikille.

Sukupuolittain tarkasteltuna tyttöjen ja poikien LUMA-osaamisessa ei ole Suomen perusopetuksessa juurikaan eroa. Jatko-opintovalinnat sen sijaan eroavat voimakkaasti. Helpompi saavutettavuus tai osallistavampi LUMA-koulutus tuskin yksin riittävät muuttamaan tätä tilannetta. Lasten ja nuorten on saatava näkemään itsensä tulevaisuuden ammateissa ja tehtävissä, joissa tarvitaan vahvaa LUMA-osaamista. Komission tiedonannon LUMA-aloille sijoittumisen esteiden poistamisen tavoite lienee juuri tätä. Tämän tavoitteen toteuttamiseen tarvitaan yhteistyötä kaikilta.

STEAM – mukana myös luovuus: taide- ja taitoaineet, äidinkieli ja kirjallisuus sekä kielet

Taiteen ja luovan tekemisen avulla voidaan lisätä innostusta LUMA-aineiden opiskeluun sekä parantaa oppilaiden ja opiskelijoiden itseohjautuvuuden, vuorovaikutuksen ja kriittisen ajattelun taitoja. Tämä vahvistaa myös osallisuutta. Taide- ja taitoaineiden huomioiminen (STEAM) yhdessä LUMA-aineiden kanssa voi lisätä mielenkiintoa LUMA-aineita kohtaan niiden oppijoiden joukossa, joita perinteiset luonnontieteet eivät kenties ole kiehtoneet, mikä voi laajentaa osaamispotentialiaa. Myös äidinkieli ja kirjallisuus sekä kieliaineet sisältävät runsaasti luovuutta tukevia elementtejä: kirjallisuutta, kirjoittamista, draamaa. Globaalit haasteet ratkotaan monitieteellisesti ja yhteisöllisesti. LUMA-alojen riittävä osaamisen taso on keskeistä kestävyysmurroksen aikaansaamisessa.

Tulevaisuuden tarpeita vastaavien taitojen varmistaminen täydennys- ja uudelleenkoulutuksella

Myönteistä muistiossa on opettajien täydennyskouluttautumisen ja osaamisen kehittämisen merkityksen esille nostaminen. Eurooppalainen yhteistyö tarjoaa tähän mahdollisuuksia, huolehdittava myös riittävästä rahoituksesta ja voimavaroista toteuttamiseen.

Perustaitojen toimintasuunnitelman tueksi olisi Opetushallituksen näkemyksen mukaan erityisen tärkeää saada mukaan opettajien täydennyskoulutuksen järjestelmän kehittäminen palvelemaan opettajien osaamisen järjestelmällistä kehittämistä osana opettajan perustutusta. Opettajan peruskoulutus antaa hyvän pohjan opettajan työssä toimimiselle, mutta työssä toimiminen edellyttää täydennyskoulutuksen tukea suunnitelmallisesti. Tulevaisuudessa opettajilta odotetaan yhä laajalaisempaa osaamista ikäluokkien pienentyessä, jolloin opettajien määrä myös vähenee. Opettajan työn houkuttelevuuteen on myös syytä kiinnittää huomiota.

Osaajien houkuttelun ja kiinnittymisen osalta korostuvat myös lupaprosessien haasteet. Olisi tervetullutta, jos tähän löytyisi ratkaisuja jäsenmaiden välisestä yhteistyöstä. Lisäksi olisi myös huomioitava muiden kuin työelämässä tai koulutuksen piirissä olevien mahdollisuudet osaamisen kehittämiseen ja non-formaalin oppimisen merkitys.

Yhteiset, vastuullisuuden periaatteita noudattavat ponnistelut osaajien houkuttelun edistämiseksi ovat tervetulleita, mutta erityisesti kirittävää on niissä toimitissa ja ratkaisuisissa, joilla edistetään osaavan työvoiman hyödyntämistä heidän osaamisprofiiliaan vastaavissa työtehtävissä. Toimet sekä työpaikkojen että laajemmin jäsenmaiden yhteiskuntien vastaanottavaisuuden kehittämiseksi ovat tervetulleita.

Eurooppalaisen oppijoiden ja opiskelijoiden liikkuvuuden edistäminen tukee osaamista ja elinikäistä oppimista. Liikkuvuus on myös ketterä

Tiia Hintsa

Opetusneuvos

Opetushallitus

17.9.2025

OPH-5635-2025

keino osaamiseen liittyvän kohtaanto-ongelman ratkaisuisissa. On tärkeä taata riittävä rahoitus liikkuvuudelle kaikilla sektoreilla.

Hallintorakenteeksi komissio esittää tiedonannossaan osaamista koskevan tiedon hankinnan eurooppalaista seurantakeskusta. Seurantakeskus ilmeisesti keräisi ajantasaista tietoa osaamisvajeista kriittisillä ja strategisilla aloilla. Pohdittava on, kuinka tämä aiotaan toteuttaa kuormittamatta kansallista opetushallintoa tai ilman lisäresursointia.

Mikäli ehdotuksista muodostetaan selkeä ohjelma, on sen toteuttamiseen varattava riittävät resurssit. Samalla on varmistettava toimenpiteiden vaikuttavuuden arviointi sekä niiden systemaattinen seuranta. Resurssien riittävyys ei tarkoita pelkästään määrällistä kattavuutta, vaan myös laadullisuutta: tarvitaan osaavaa henkilöstöä ja riittävä rahoitus, jotta tavoitteet voidaan saavuttaa. Vaikuttavuuden arvioinnin avulla tunnistetaan toiminnan vahvuudet ja kehittämiskohteet, resursseja voidaan kohdentaa tehokkaammin sekä perustella päätöksiä luotettavasti. Arviointi tukee jatkuvaa oppimista ja strategista suunnittelua, ja se luo edellytykset läpinäkyvälle, tulokselliselle ja vastuulliselle toiminnalle.